

การกำหนดเหตุฉกรรจ์เกี่ยวกับการกระทำที่ใช้วิธี
การที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายกว่าการทำร้ายร่างกาย
ผู้อื่นกรณีธรรมดาให้ต้องระวางโทษหนักขึ้น

**GRAVITY ON OFFENSE OF ASSAULT THAT USES
A METHOD THAT IS MORE SERIOUS AND MORE
DANGEROUS THAN OFFENSE OF ASSAULT
IN ORDINARY ON HEAVIER PUNISHMENT**

Received: 24 August, 2020

Revised: 18 February, 2021

Accepted: 1 March, 2021

อัจฉวีญา ชูตินันท์*

Achariya Chutinun*

---

* รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Associate Professor in Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

* Email: achariya_amp@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและเหตุผลในการกำหนดเหตุจรรยาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามกฎหมายอาญาของไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาขอบเขตและปัจจัยในการกำหนดเหตุจรรยา จากการศึกษาวิจัยพบว่า การกำหนดเหตุจรรยาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นยังมีข้อจำกัดที่ไม่ครอบคลุมถึงกระทำด้วยวิธีการที่ร้ายแรงอีกหลายประการที่มีความเป็นอันตราย ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ควรบัญญัติเหตุจรรยาเกี่ยวกับการใช้อาวุธ หรือสารพิษหรือสารเคมีอันตราย หรือสารเสพติด หรือด้วยการใช้ไฟหรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายประการอื่น หรือการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ ในการกระทำความผิดอันมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นต้องรับโทษหนักขึ้น ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสังคม และเป็นหลักประกันการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม อีกทั้งเพื่อข่มขู่ยับยั้งและลดอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับคนในสังคม

คำสำคัญ: เหตุจรรยาในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย การกระทำที่ใช้วิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตราย ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษหนักขึ้น

Abstract

The objective of this research was to study the concepts and the reasons for determining gravity on the offense of assault in according to Thai criminal law from the past to present. As well as to study scope and factors in determining gravity on offense of assault. The research results revealed that gravity on offense of assault has limitations that did not cover acts that use serious or dangerous methods. Therefore, the researcher agreed that should be amended to aggravating circumstances about the use of weapons, toxic, dangerous chemicals, intoxication substances, fire, heat, tools that cause other dangerous or the use of animals as a means of committing, which resulted in the offender of assaulting another person to be punished harder. This was to protect society and as a guarantee of the coexistence of people in society as well as deterrence and reduce harm to people in society.

Keywords: Gravity on Offense of assault, Acts that Use Serious or Dangerous methods, Heavier Punishment for the Offender

บทนำ

กฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ดังนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดใดเกิดขึ้น จึงต้องใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดเพื่อให้เกิดความรู้สึกต่อทั้งตัวผู้กระทำความผิดเองว่าสังคมไม่ยอมรับการกระทำของเขา และขณะเดียวกันก็เพื่อเตือนบุคคลทั่วไปด้วยว่า ถ้ามีการกระทำเช่นนั้นเกิดขึ้นอีกก็จะต้องถูกลงโทษเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดหากเป็นไปอย่างถูกต้องแล้ว การใช้กฎหมายอาญาก็จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการป้องกันของกฎหมายอาญา จะเห็นได้ว่า กฎหมายอาญาของไทยเป็นกฎหมายอาญาที่อยู่บนพื้นฐานของการกระทำ

ดังนั้น การลงโทษจะผูกไว้โดยตรงกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย เมื่อพิจารณาเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 296 มิได้บัญญัติเหตุฉกรรจ์ไว้เป็นเอกเทศ แต่กฎหมายกำหนดให้นำบทบัญญัติในเรื่องเหตุฉกรรจ์ของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 289 มาบังคับใช้ อาจเป็นเพราะความผิดฐานฆ่าผู้อื่นและความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นนั้นต่างเป็นความผิดที่เป็นการทำอันตรายต่อมนุษย์เหมือนกันไม่ว่าจะทำอันตรายอันเป็นผลกระทบบ่อยตรงต่อชีวิตมนุษย์หรือความปลอดภัยในร่างกายของมนุษย์ผู้อื่น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 นั้น พบว่ายังไม่สามารถลงโทษการกระทำด้วยวิธีการที่ร้ายแรงอีกหลายประการที่มีความเป็นอันตรายอันแสดงถึงจิตใจที่ชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดดังกล่าวให้ต้องรับโทษหนักขึ้นได้ โดยผู้กระทำความผิดนั้นคงรับผิดชอบเพียงฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดาตามมาตรา 295 อันเป็นความผิดพื้นฐานเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงแนวคิดและเหตุผลในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามกฎหมายอาญาของไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาขอบเขตและปัจจัยในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ที่ยังมีข้อจำกัดไม่ครอบคลุมถึงการกระทำด้วยวิธีการที่ร้ายแรงอีกหลายประการที่มีความเป็นอันตรายเมื่อนำมาใช้ในการทำร้ายร่างกายผู้อื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรกำหนดเหตุฉกรรจ์เกี่ยวกับการใช้อาวุธ หรือสารพิษหรือสารเคมีอันตราย หรือสารเสพติด หรือด้วยการใช้ไฟหรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายประการอื่น หรือการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ให้ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสังคมและเป็นหลักประกันการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม อีกทั้งเพื่อข่มขู่ยับยั้งและลดอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับคนในสังคม

¹ จาก กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 6) (น. 62), โดย คณิต ญ นคร, 2560, กรุงเทพฯ: วิญญูชน. ลิขสิทธิ์ 2560 โดยสำนักพิมพ์วิญญูชน.

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด และวิวัฒนาการในการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตและปัจจัยในการกำหนดเหตุการณ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 ที่ยังมีข้อจำกัดไม่ครอบคลุมถึงลักษณะของการกระทำด้วยวิธีการที่ร้ายแรงอีกหลายประการที่มีความเป็นอันตรายอันแสดงถึงจิตใจชั่วร้ายของผู้กระทำความผิด อันมีผลทำให้ผู้กระทำคงรับผิดชอบฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดาตามมาตรา 295 อันเป็นความผิดพื้นฐานเท่านั้น

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยในการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

4. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเหตุการณ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้ครอบคลุมถึง หรือสารพิษหรือสารเคมีอันตราย หรือสารเสพติด หรือด้วยการใช้ไฟหรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดเพิ่มเติมไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อนำมาใช้ลงโทษผู้กระทำในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นให้หนักขึ้น ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองสังคมและเป็นหลักประกันการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม อีกทั้งเพื่อข่มขู่ยับยั้งและลดอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับคนในสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีความเป็นมาและเหตุผล ตลอดจนปัจจัยในการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นของประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปและแนวทางในการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บุคคลเมื่อมีความรับผิดชอบทางอาญาแล้วก็ย่อมจะต้องถูกลงโทษ การลงโทษทางอาญาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพย่อมจะนำมาซึ่งการสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นในสังคม ทั้งในเชิงข่มขู่ยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดขึ้นอีก ตลอดจนเยียวยาความเสียหายทางจิตใจให้กับผู้ได้รับความเสียหาย รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย

1. แนวคิดในการกำหนดความผิดอาญา

แนวคิดในการกำหนดความผิดอาญามีขึ้นเพื่ออธิบายว่าการกระทำใดควรเป็นความผิดอาญา ซึ่งแต่เดิมปัจจัยในการกำหนดความผิดอาญาใช้เหตุผลในทางศีลธรรมเป็นหลัก² แต่ในปัจจุบันแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาจะพิจารณาไปที่ความสงบเรียบร้อยของสังคม³ โดยการกระทำใดเป็นความผิดอาญา Herbert L. Packer 6 ประการ⁴ ดังนี้ 1) การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่มชนส่วนใหญ่ว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และคนส่วนมากไม่ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น 2) ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาแล้วจะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ 3) การปราบปรามการกระทำเช่นนั้นจะไม่ผลให้ความถูกต้องของสังคมลดลง 4) หากกำหนดเป็นความผิดอาญาแล้ว การบังคับกฎหมายอาญาจะต้องเสมอภาค 5) การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวต้องไม่เกินขีดความสามารถทั้งปริมาณและคุณภาพ 6) ไม่มีมาตรการอื่น ใดๆ ก็ดี มีแนวคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์ พฤติการณ์ใดควรเป็นความผิดอาญาควรพิจารณาจากประโยชน์สังคม (social benefits) และต้นทุนสังคม (social cost) เป็นสำคัญ แนวคิดนี้สนับสนุนให้รัฐกำหนดความผิดอาญาก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นสร้างต้นทุนให้กับสังคม คือ การกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับสังคมมากกว่าสังคมได้ประโยชน์⁵ อาทิเช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งลักษณะของการกระทำดังกล่าวสังคมไม่ได้ประโยชน์ แต่สังคมได้รับความเสียหายอย่างมากจากการกระทำนั้น การกระทำดังกล่าวจึงถูกกำหนดเป็นความผิดอาญา

2. แนวคิดในการกำหนดโทษทางอาญา

2.1 หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย ถือว่าเป็นหลักประกันในกฎหมายอาญาซึ่งในภาษาละติน (Latin) เรียกหลักประกันในกฎหมายอาญานี้ว่า “Nullum crimen, nulla poena sine lege” โดย 3 ประการ⁶ ดังนี้ ประการแรก การลงโทษต้องมีกฎหมาย ประการที่สอง การลงโทษต้องขึ้นกับการมีอยู่ของการกระทำ และประการที่สาม โทษที่จะลงต้องเป็นโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ดังนั้น หลักไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย จึงเป็นหลักประกันที่สำคัญในกฎหมายอาญาของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law system) ที่ยืนยันว่า รัฐจะลงโทษบุคคลโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ในขณะกระทำความผิดนั้นไม่ได้

² แหล่งเดิม. (น. 164).

³ จาก กฎหมายอาญาชั้นสูง (น. 21), โดย ปกป้อง ศรีสันทิต, 2559, กรุงเทพฯ: วิทยุชน. ลิขสิทธิ์ 2559 โดยสำนักพิมพ์วิทยุชน.

⁴ From The limits of the criminal sanction (p. 296), by Herbert L. Packer, 1968, California: Stanford University Press.อ้างถึงใน คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 (น. 4-5),

โดย เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2562, กรุงเทพฯ: วิทยุชน. ลิขสิทธิ์ 2562 โดยสำนักพิมพ์วิทยุชน.

⁵ จาก กฎหมายอาญาชั้นสูง (น. 22), โดย ปกป้อง ศรีสันทิต, 2559, กรุงเทพฯ: วิทยุชน. ลิขสิทธิ์ 2559 โดยสำนักพิมพ์วิทยุชน.

⁶ กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (น. 85). เล่มเดิม.

2.2 หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน

แนวคิดเรื่องหลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนเหมาะสมกับความผิด มีทฤษฎีที่สนับสนุนแนวคิดและหลักการนี้ ดังนี้

(1) **ทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free Will Theory)** ทฤษฎีนี้ถือว่ามนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระและมนุษย์มีอิสระในการเลือกกระทำสิ่งใด ๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์ ทฤษฎีนี้จึงมีแนวคิดที่ว่า⁷ (Equal punishment for the same crime) คือ การลงโทษต้องไม่มากจนมีลักษณะโหดร้ายทารุณ หรือไม่น้อยเกินไปจนทำให้ผู้กระทำความผิดคิดว่าคุ้มค่าที่จะได้ผลประโยชน์จากการกระทำความผิดหรือประกอบอาชญากรรมนั้น ดังนั้น ทฤษฎีเจตจำนงอิสระจึงเป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดสนับสนุนหลักการกำหนดโทษทางอาญาที่ต้องพิจารณาถึงหลักความได้สัดส่วน⁸ คือ การกำหนดโทษทางอาญาต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของอาชญากรรมนั้นด้วย

(2) **ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarian Theory)** ทฤษฎีนี้มีแนวคิดจริยธรรมทางสังคมว่า การออกกฎหมายอาญาต้องให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติโดยต้อง “คำนึงถึงประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในสังคมเป็นสำคัญ” ทฤษฎีนี้เชื่อว่า กฎธรรมชาติ 2 ประการ ประการหนึ่งคือ “ความพึงพอใจ” (Pleasure) และอีกประการหนึ่งคือ “ความเจ็บปวด” (Pain) กฎธรรมชาติทั้งสองประการนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์เสมอ⁹ ดังนั้น ก่อนที่มนุษย์จะตัดสินใจทำสิ่งใดก็ต้องนำกฎธรรมชาติสองประการนี้มาชั่งน้ำหนักเช่นเดียวกับการประกอบอาชญากรรม ถ้าผู้กระทำความผิดเห็นว่าคุ้มค่าได้รับความพึงพอใจมากกว่าก็จะเลือกกระทำ ความผิดนั้น ดังนั้น ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarian Theory) จึงนำเสนอแนวคิดเรื่องความสุขหรือความพึงพอใจ (Pleasure) และความทุกข์หรือความเจ็บปวด (Pain) มาใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญาว่าต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของอาชญากรรม¹⁰ นั้นด้วย

(3) **ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)** ทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดของซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) และ เจอรัมี เบนธัม (Jeremy Bentham) เป็นผู้คิดค้นทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง¹¹ (Deterrence Theory) ในศตวรรษที่ 18 โดยทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ประการแรก เพื่อลดอาชญากรรมหรือการกระทำความผิดซ้ำ และประการที่สอง

⁷ From Freewill: The degree of freedom within (pp. 3-21), by Jesse Omoregie, 2015, Publisher: AuthorHouseUk. Copyright 2015 by AuthorHouseUk.

⁸ จาก อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 4) (น. 218), โดย อัจฉริยา ชูตินันท์, 2563, กรุงเทพฯ: วิทยุชน. ลิขสิทธิ์ 2563 โดยสำนักพิมพ์วิทยุชน.

⁹ From an introduction to the principle of moral and legislation (pp. 1-3), by Jeremy Bentham, 1907, Oxford: Clarendon Press. Copyright 1907 by Clarendon Press.

¹⁰ เล่มเดิม. (น. 219-220).

¹¹ แหล่งเดิม. (น. 220-221).

เพื่อช่มชู้ไม่ให้ประชาชนเอาเยี่ยงอย่าง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการลงโทษในปัจจุบัน ดังนั้น ทฤษฎีการช่มชู้ยั้งจึงเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่มีแนวคิดสนับสนุนหลักการกำหนดโทษทางอาญาต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของอาชญากรรมนั้นด้วย ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดแล้วจะต้องบัญญัติบทระวางโทษทางอาญาไว้ด้วย โดยการกำหนดโทษทางอาญาควรเป็นไปตามหลักความยุติธรรมได้สัดส่วน (Proportional Justice) ซึ่งหมายความว่า โทษทางอาญาต้องได้สัดส่วน (Proportion) กับ ความร้ายแรงของความผิด (Severity of the crime) ดังนั้น ในการกำหนดโทษจึงต้องคำนึงถึงฐานความผิดซึ่งพิจารณาในด้านภาวะวิสัย (Objective) เป็นหลัก

3. แนวคิดในการกำหนดเหตุการณ์

แนวคิดและหลักการลงโทษทางอาญาก็เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและประกันผลประโยชน์ของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ในแต่ละฐานความผิดย่อมมีบทลงโทษที่มีความรุนแรงแตกต่างกันไปซึ่งขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำหรือผลของการกระทำ ดังนั้น สัดส่วนของโทษจึงมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือพฤติการณ์ของการกระทำที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น อนึ่ง เหตุการณ์ไม่ได้มีบัญญัติในนิยามความหมายไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เมื่อพิจารณากฎหมายอาญาของต่างประเทศก็ไม่ได้นิยามความหมายคำว่า “เหตุการณ์” ไว้เช่นเดียวกัน แต่มีความหมายตามพจนานุกรม Black’s Law ได้อธิบายว่า “เหตุการณ์”¹² หมายถึง พฤติการณ์ประกอบการกระทำความผิดอาญาอันมีผลทำให้ความผิดหรือความเสียหายมีความร้ายแรงมากขึ้น¹³ เมื่อประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่ได้บัญญัติความหมายไว้เป็นการเฉพาะและในกฎหมายอื่นก็ไม่ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน ดังนั้น

¹² From Black’s Law Dictionary (6th ed.) (p. 65), by Henry Campbell Black, 1990, ST. Paul Minn: West. Copyright 1990 by West.

¹³ “Aggravation”. Any circumstance attending the commission of a crime or tort which increases its guilt or enormity or adds to its injurious consequences, but which is above and beyond the essential constituents of the crime or tort itself. People v. Robinson, 416 N.E.2d793, 799. See e.g. Aggravated assault.
“Aggravated assault”. A person is guilty of aggravated assault if he: attempts to cause serious bodily injury to another, or causes such injury purposely, knowingly or recklessly under circumstances manifesting extreme indifference to the value of human life; or, attempts to cause or purposely or knowingly causes bodily injury to another with a deadly weapon. Model Penal Code, § 211.1(2). In all jurisdictions statutes punish such aggravated assaults as assault with intent to murder (or rob or kill or rape) and assault with a dangerous (or deadly) weapon more severely than “simple” assaults. See also Assault.

ในการตีความคำว่า “เหตุฉกรรจ์” ในกฎหมายอาญาจึงต้องนำความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานของไทยมาอธิบาย¹⁴ว่า “เหตุฉกรรจ์” หมายถึง ร้ายหรือรุนแรงอาจถึงตายได้¹⁵ อย่างไรก็ตาม นักนิติศาสตร์ไทยศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ “เหตุฉกรรจ์” ว่าหมายถึงเหตุที่ทำให้รับโทษหนักขึ้น¹⁶ อนึ่ง แนวความคิดในการรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุฉกรรจ์เป็นแนวคิดในการรับโทษหนักขึ้นตามพฤติการณ์หรือเหตุจงใจ¹⁷ เหตุฉกรรจ์จึงไม่ใช่บทเพิ่มโทษแต่เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดรับโทษหนักขึ้นจากบทบัญญัติพื้นฐาน ซึ่งแนวคิดนี้ความหนักเบาของโทษจะกำหนดตามความร้ายแรงของอันตรายของการกระทำความผิด อันเป็นแนวคิดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้แค้น ช่มชู้และเพื่อยับยั้งอาชญากรรมอันเป็นการตอบแทนความร้ายแรงของการกระทำความผิดตามแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิม¹⁸ (Classical School of Criminology) อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันการลงโทษจะมุ่งไปแนวทางเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ในสังคมต้องการให้อาชญากรได้รับโทษหนักเท่ากับความร้ายแรงของอาชญากรรม กฎหมายจึงไม่อาจจะละเลยวัตถุประสงค์ของการแก้แค้น และการช่มชู้เพื่อยับยั้งและป้องกันอาชญากรรมลงได้โดยจะใช้มาตรการต่าง ๆ ควบคู่กันไปอย่างเหมาะสม ประกอบกับในสภาวะการณ์ของสังคมไทยปัจจุบัน สถิติการก่ออาชญากรรมมีแนวโน้มสูงขึ้นและทวีความรุนแรงในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ประมวลกฎหมายอาญาของไทยจะต้องกำหนดให้ผู้กระทำความผิดรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุฉกรรจ์ อันเป็นแนวคิดหลักของกฎหมายอาญาอันเป็นเครื่องมือในการรักษาความสงบเรียบร้อยและหลักประกันการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม

4. หลักพื้นฐานในการบัญญัติเหตุฉกรรจ์ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

หลักพื้นฐานในการบัญญัติเหตุฉกรรจ์จะถูกบัญญัติในลักษณะของ “บทฉกรรจ์” มีลักษณะดังนี้¹⁹ (1) บทฉกรรจ์จะต้องมีพื้นฐานความผิดมาจากบทธรรมดา (2) บทฉกรรจ์จะต้องเป็นบทกฎหมายที่กำหนดให้มีโทษสูงขึ้นตามพฤติการณ์ประกอบการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงมากขึ้นจากบทธรรมดา (3) บทฉกรรจ์ต้องมีองค์ประกอบความผิดเช่นเดียวกับ

¹⁴ จาก “นิติวิธีในการตีความกฎหมายอาญาของประเทศไทย,” โดย อัจฉริยา ชูตินันท์, 2562, วารสารสุทธิปริทัศน์, 33(107), น. 251 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เจ้าของลิขสิทธิ์.

¹⁵ จาก พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (น. 246), โดย ราชบัณฑิตยสถาน, 2525, กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์. ลิขสิทธิ์ 2525โดยราชบัณฑิตยสถาน.

¹⁶ จาก กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 2 และภาค 3 (พิมพ์ครั้งที่ 3) (น. 2085), โดย จิตติ ดิงศภัทย์, 2532, กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. ลิขสิทธิ์ 2532 โดยสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

¹⁷ กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 2 และภาค 3 (น. 2203). แหล่งเดิม.

¹⁸ อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (น. 108). เล่มเดิม.

¹⁹ จาก ถาม-ตอบ ประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 3) (น. 16-19), โดย เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, 2546, กรุงเทพฯ: จีระวิชาการ. ลิขสิทธิ์ 2546 โดยจีระวิชาการพิมพ์.

บทธรรมดา เพียงแต่พฤติการณ์ประกอบความผิดนั้นมีความร้ายแรงมากขึ้น การบัญญัติ “บทจรรยา” ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) บทบัญญัติที่เป็นบทจรรยาก็บทธรรมดาอยู่ในมาตราเดียวกัน เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น บทธรรมดา คือ มาตรา 276 วรรคแรก และบทจรรยา คือ มาตรา 276 วรรคสองและวรรคสาม เป็นต้น (2) บทบัญญัติที่เป็นบทจรรยาที่แยกออกจากบทธรรมดาเป็นอีกมาตราหนึ่ง เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น บทธรรมดา คือ มาตรา 288 และบทจรรยา คือ มาตรา 289 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น บทธรรมดา คือ มาตรา 295 และบทจรรยา คือ มาตรา 296 เป็นต้น ดังนั้น ความรับผิดของเหตุจรรยาตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยมีแนวคิดที่ว่า บทจรรยาจะต้องมีพื้นฐานมาจากบทธรรมดา เพียงแต่ข้อเท็จจริงประกอบความผิดนั้นมีความร้ายแรงมากขึ้น ดังนั้น ถ้าการกระทำไม่เป็นความผิดตามบทธรรมดาแล้ว ก็ย่อมไม่ต้องรับผิดตามบทจรรยา

5. ความเป็นมาและแนวคิดในการกำหนดเหตุจรรยาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามกฎหมายไทย

การกำหนดเหตุจรรยาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นของไทยเริ่มต้นจากกฎหมายที่เรียกว่า “มังรายศาสตร์”²⁰ โดยพระเจ้ามังรายกษัตริย์ล้านนา ประมาณพุทธศักราช 1835 ซึ่งปรากฏในตบถกฎหมายลักษณะวิวาท (ต่ากันตีกัน) บัญญัติความผิดต่อร่างกายโดยกำหนดความผิดเป็นลำดับชั้นตามลักษณะของการทำร้าย ซึ่งหากเป็นการทำร้ายร่างกายธรรมดาผู้ลงมือกระทำต้องใช้เบี้ย 5,500 เบี้ย แต่หากเป็นการทำร้ายโดยใช้อาวุธลักษณะดังนี้ เช่น ไม่ตะพด ค้อนให้ไหม 11,000 เบี้ย หากใช้ดาบเป็นอาวุธ ถ้าไม่ตายเจ็บมาก 330 เงิน จะเห็นได้ว่า กฎหมาย และลักษณะบาดแผล ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้ลงมือกระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเป็นลำดับ²¹ ต่อมาเมื่อ “กฎหมายตราสามดวง” กำเนิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก²² ปรากฏว่ามีบทบัญญัติความผิดต่อร่างกายในพระอัยการลักษณะวิวาทตีดา

²⁰ จาก ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (น. 63), โดย แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2542, กรุงเทพฯ: วิญญูชน. ลิขสิทธิ์ 2542 โดยสำนักพิมพ์วิญญูชน.

²¹ กฎหมายมังรายศาสตร์ มาตรา 3 “มาตราหนึ่ง คนสองคนต่อสู้กัน ผู้ลงมือก่อนตีท่านไม่แตก เลือดไม่ตก คนหลังตีตอบโต้จนคนแรกเลือดตก ให้ลงโทษท่านกัน ผีหัวแตกทั้งคู่ ให้ผู้ลงมือก่อนใช้เบี้ย 5,500 เบี้ย” มาตรา 5 “มาตราหนึ่ง ท่านตีมันด้วยมือหัวไม่แตก มันกลับใช้ไม้ตะพด(ค้อน)ตีตอบท่านหัวแตกให้ไหม 11,000 เบี้ย” มาตรา 6 “มาตราหนึ่ง ท่านให้ใช้ไม้ตะพด ตีหัวมันแตกหรือไม่แตกก็ดี มันกลับใช้ดาบฟันท่านตายก็ดี ไม่ตายก็ดี ก็ให้ตัดสินตามกรณีที่ตายหรือไม่ตายและที่บาดเจ็บนั้นเกิด” มาตรา 13 “ถ้าตีผู้ที่ไม่มีความผิดถึงตาย ให้ไหม 1,320 เงิน ถ้าไม่ตายแต่เสียอวัยวะให้ไหม 990 เงิน ถ้าไม่เสียอวัยวะแต่เจ็บมาก ให้ไหม 330 เงิน หากเจ็บเล็กน้อยเลือดไม่ตก 52 เงิน ผีใช้มือไม่แตกไม่ฆ่าให้ไหม 11,000 เบี้ย” จาก มังรายศาสตร์ (น. 33-38), โดย ประเสริฐ ณ นคร, 2521, กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ลิขสิทธิ์ 2521 โดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

²² จาก เรื่องกฎหมายตราสามดวง (น. 3), โดย กรมศิลปากร, 2521, กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร. ลิขสิทธิ์ 2521 โดยกรมศิลปากร.

การทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน²³ และมีการบัญญัติเหตุฉกรรจ์ให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น โดยกฎหมายพิจารณาจากลักษณะของการกระทำ ได้แก่ สิ่งของหรืออาวุธที่ใช้ทำร้าย โดยพระอัยการลักษณะวิวาทแบ่งสิ่งที่ใช้ในการทำร้ายผู้อื่นออกเป็นคัตดี่มือ คัตดีไม้ หรือคัตดีเหล็ก การทำร้ายผู้อื่นด้วยมือหรือสิ่งอื่นที่เทียบเท่ากับมือมีโทษปรับไหมในอัตราต่ำสุด หากทำร้ายผู้อื่นด้วยไม้หรือสิ่งอื่นเทียบได้กับคัตดีไม้ ต้องถูกลงโทษหนักขึ้น และหากทำร้ายผู้อื่นด้วยสิ่งที่เป็นอาวุธทำด้วยเหล็กหรือสิ่งเทียบได้กับคัตดีเหล็กจะถูปรับไหมในอัตราสูงสุด²⁴ จะเห็นได้ว่ากฎหมายตราสามดวงได้ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ใช้ในการทำร้ายอาทิเช่น หอก ดาบ ฝว ความร้อน หรืออาวุธเมื่อใช้แล้วเพิ่มอันตรายยอมนำสู่การกระทำความผิดที่หนักขึ้นได้ ต่อมาในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิรูปกฎหมายไทยตามแบบอย่างหลักกฎหมายของประเทศตะวันตก พระองค์ทรงตัดสินใจเลือกระบบประมวลกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายในภาคพื้นทวีปยุโรป (Civil Law System) เป็นหลักในการปฏิรูปกฎหมาย โดยมีนายออร์ซ ปาดู เป็นผู้มึบทบาทสำคัญในการร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของไทย เรียกว่า “กฎหมายลักษณอาญา รัตนโกสินทร ศก 127”²⁵ และให้ใช้กฎหมายลักษณอาญานี้เป็นกฎหมายตั้งแต่ 21 กันยายน รัตนโกสินทร ศก 127²⁶ เป็นต้นไป อนึ่ง กฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127²⁷ ได้บัญญัติความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายไว้ในมาตรา 254

²³ แหล่งเดิม. (น. 419).

²⁴ พระอัยการลักษณะวิวาท มาตรา 23 “มาตราหนึ่ง วิวาทชก ตี ทุบ ถอง ตบ บิด ช่วนด้วยมือก็ตี เอาถุงผ้า ฟาดตีท่านก็ตี ผลักไสท่านให้กระแทกกระเบื้อง กรวด ทิน ศิลาแลงก็ตี ประการเหล่านี้ให้ไหมคัตดีด้วยมือ” มาตรา 27 “มาตราหนึ่ง วิวาทตีกันจับเอาสันมีด สันพัว สันหอก สันดาบ ก้อนอิฐ ก้อนหินฯ หรือผลักผู้อื่น ให้กระแทกหอก ดาบ มีด พัว ขวาน มีบาดเจ็บก็ตี ประการเหล่านี้ให้ไหมเสมอคัตดีไม้” มาตรา 28 “มาตราหนึ่ง วิวาทกันจับเอาไฟจุด น้ำร้อนรดสาดท่านก็ตี เอาทองคำเงิน ทองแดงสำริด ทองเหลืองทองขาวสังกะสีบุก อันร้อน หอก ดาบ มีด พัว ขวาน สิว แหลน เหล็ก หลาว เหล็กฉมวก อันมิได้คมมิได้แหลม ฟันแทงท่านต้อง เนื้อหนังพังบาดเจ็บก็ตีประการเหล่านี้ อนึ่ง เอาเหล็กมีคม มีดแหลมและเครื่องอาวุธเป็นไฟต้องไปตีฟันแทงท่านให้ไหมสองเท่าเหล็ก” จาก แหล่งเดิม (น. 424-425).

²⁵ จาก บันทึกของนายออร์ซ ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณอาญา ร.ศ. 127 (น. 93), โดย สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2546, กรุงเทพฯ: วิทยุชน. ลิขสิทธิ์ 2546 โดยสำนักพิมพ์วิทยุชน.

²⁶ กฎหมายลักษณอาญา รัตนโกสินทร ศก 127 มาตรา 2 บัญญัติว่า “ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ เป็นกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ 21 เดือนกันยายน รัตนโกสินทร ศก 127 เป็นต้นไป” โปรดดู ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 25 ฉบับพิเศษ วันที่ 1 มิถุนายน รัตนโกสินทร ศก 127.

²⁷ ในบทความนี้ ผู้วิจัยจะสะกดคำว่า “กฎหมายลักษณอาญา” ว่า “กฎหมายลักษณอาญา” เพื่อให้เป็นไปตามอักขรวิธีปัจจุบัน.

อันเป็นบทบัญญัติพื้นฐานของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นและฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย โดยมีเหตุฉกรรจ์ไว้ในมาตรา 255 อันเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น²⁸ ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน มีบทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นบัญญัติไว้ในมาตรา 295 และความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์บัญญัติไว้ในมาตรา 296 ต่อมาแม้จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาอยู่หลายครั้งก็ตาม ซึ่งล่าสุดได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2562 หากแต่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 และความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ที่บัญญัติไว้ในตามตรา 296 นั้นก็ไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในปัจจุบัน คือ มาตรา 296 จะเห็นได้ว่าเกิดจากปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยแรก คือ การกำหนดเหตุฉกรรจ์ที่คำนึงถึงตัวบุคคลที่ถูกทำร้าย²⁹ ได้แก่ การทำร้ายบุพการี เป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (1) การทำร้ายเจ้าพนักงาน เป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (2) และการทำร้ายผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน เป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (3) ปัจจัยที่สอง

²⁸ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 254 บัญญัติว่า “ผู้ใดมิได้มีเจตนาจะฆ่าให้ตาย แต่มันทำแก่เขาถึงบาดเจ็บทุพพลภาพก็ดี หรือทำให้เขาถึงวิกลจริตก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง” มาตรา 255 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายบุคคลบางจำพวก คือ บิดามารดาของมันเป็นต้นก็ดี หรือว่าทำด้วยความทารุณร้ายกาจเช่นใช้การทรมานคนที่มันประทุษร้ายเป็นต้นก็ดี ดังได้จำแนกไว้ในมาตรา 250 นั้นข้อใดข้อหนึ่งไซ้ ท่านว่ามันต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาทอีกโสดหนึ่ง” มาตรา 250 บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าคนโดยเจตนา ต้องตามลักษณะอย่างใดที่ต่อไปนี้ในมาตรานี้ คือ (1) ฆ่าบิดามารดา หรือฆ่าญาติที่สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปก็ดี (2) ฆ่าเจ้าพนักงานผู้ประจำหน้าที่ หรือฆ่าเพราะเหตุที่กระทำการตามหน้าที่ก็ดี (3) ฆ่าคนโดยพยายามด้วยความพยายามตามหมายก็ดี (4) ฆ่าคนด้วยกระทำการทรมานหรือการแสดงความดุร้ายทำแก่ผู้ตายให้ได้ความลำบากอย่างสาหัสก็ดี (5) ฆ่าคนเพื่อประโยชน์ที่จะเตรียมการ หรือให้เปนความสวดในการที่มันจะกระทำผิดอย่างอื่นก็ดี (6) ฆ่าคนเพื่อที่จะเอาผลประโยชน์อันเกิดแต่การกระทำผิดอย่างอื่นมาเปนของมัน หรือเพื่อจะปกปิดการกระทำผิดอย่างอื่นหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอย่างอื่นก็ดี ท่านว่ามันผู้ฆ่าตายโดยเจตนาในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังว่ามานี้ เปนคนทารุณร้ายกาจ ให้ลงอาญาฆ่ามันให้ตายตกไปตามกัน” จาก กฎหมายลักษณะอาญารัตนโกสินทร์ ศก 127 (น. 111-115), โดย คณพล จันทรหอม, 2553, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ลิขสิทธิ์ 2553 โดยโรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

²⁹ จาก คำอธิบายกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย (น. 59), โดย สัจชัย ลัจจวานิช, 2514, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงสุทธิการณพิมพ์, ลิขสิทธิ์ 2514 โดยโรงพิมพ์แสงสุทธิการณพิมพ์.

คือ ปัจจัยในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ที่คำนึงถึงลักษณะของการกระทำ³⁰ ซึ่งปัจจัยนี้จะคำนึงถึงความชั่วร้ายและความร้ายแรงของลักษณะและวิธีการกระทำ³¹ ได้แก่ การทำร้ายผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (4) และการทำร้ายผู้อื่นโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย เป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (5) ปัจจัยที่สาม คือ การกำหนดเหตุฉกรรจ์ที่เป็นจุดมุ่งหมายทางอาชญากรรม³² ได้แก่ การทำร้ายผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น เป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (6) และการทำร้ายผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแก่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่นเพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้ เป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (7) ดังนั้น เมื่อความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 เป็น “บทฉกรรจ์” ของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 295 ฉะนั้น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 จึงมีพื้นฐานของการครอบงำประกอบที่กฎหมายบัญญัติตลอดทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน เช่นเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 295 และเพิ่มเติมเหตุฉกรรจ์ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ฉะนั้นมีผลให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 62 วรรคท้าย³³ กล่าวคือ ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงนั้นด้วย จึงทำให้คุณธรรมทางกฎหมาย³⁴ ของความผิดฐาน ทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 นี้เป็นอย่างเดียวกับคุณธรรมทางกฎหมายของ

³⁰ จาก กฎหมายอาญาภาคความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 11) (น. 129-130), โดย คณิต ณ นคร, 2559, กรุงเทพฯ: วิทยุชน. ลิขสิทธิ์ 2559 โดยสำนักพิมพ์วิทยุชน.

³¹ คำอธิบายกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย (น. 59). เล่มเดิม.

³² กฎหมายอาญาภาคความผิด (น. 131). เล่มเดิม.

³³ จาก คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 5) (น. 401), โดย อัจฉริยา ชูตินันท์, 2556, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ลิขสิทธิ์ 2556 โดยโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

³⁴ Welzel นักนิติศาสตร์ชาวเยอรมันมีความเห็นว่า คุณธรรมทางกฎหมายคือสภาวะที่พึงปรารถนาในทางสังคมที่กฎหมายต้องการจะประกันจากการล่วงละเมิด จาก พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา (น. 93), โดย คณิต ณ นคร, 2553, กรุงเทพฯ: วิทยุชน. ลิขสิทธิ์ 2553 โดยสำนักพิมพ์วิทยุชน.

ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 295 คือ การคุ้มครองความปลอดภัยในร่างกายของบุคคล³⁵ อย่างไรก็ตาม การกำหนดเหตุจรรยาบรรณในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงปัจจัยความร้ายแรงและลักษณะของการกระทำที่ใช้วิธีรุนแรงและเป็นอันตราย อีกรายประการที่แสดงถึงจิตใจที่ชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดให้ต้องรับโทษหนักขึ้นได้ โดยผู้กระทำความผิดคงรับผิดเพียงฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดาตามมาตรา 295 เท่านั้น ทำให้โทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับนั้นไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ทำให้ไม่สามารถชดเชยข้อยุ่หรือลดอันตรายให้แก่คนในสังคม แต่กลับกลายเป็นเพิ่มอันตรายให้กับผู้เสียหายและสังคม

การอภิปรายผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตและข้อจำกัดในการกำหนดเหตุจรรยาบรรณที่ยังไม่ครอบคลุมถึงการกระทำด้วยวิธีการที่ร้ายแรงอีกรายประการที่มีความเป็นอันตราย และสัดส่วนของโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามกฎหมายไทย

การกำหนดเหตุจรรยาบรรณในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 296 ได้นำบทบัญญัติในเรื่อง เหตุจรรยาบรรณตามมาตรา 289 มาใช้บังคับ โดยกฎหมายมีเจตนารมณ์ต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษหนักขึ้นตามสัดส่วนของลักษณะความผิดโดยพิจารณาตามปัจจัยหลักซึ่งแบ่งได้ 3 ประการ 1) พิจารณาจากฐานะของผู้ถูกกระทำ ได้แก่ ความเป็นบุพการี เจ้านักงาน และผู้ช่วยเหลือเจ้านักงานซึ่งเหตุผลในการบัญญัติก็เพราะกฎหมายต้องการคุ้มครองบุคคลบางประเภทซึ่งสังคมเห็นว่าควรเคารพตักคุณ หรือเป็นบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย รัฐจึงต้องคุ้มครองการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งรวมทั้งบุคคลซึ่งทำประโยชน์เป็นการปกป้องรัฐโดยกฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น 2) พิจารณาถึงลักษณะของการกระทำที่แสดงถึงความชั่วร้ายของผู้กระทำ ได้แก่ การทำร้ายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และการทำร้ายโดยกระทำการทารุณหรือทารุณโหดร้าย เป็นการพิจารณาในส่วนประกอบภายในเกี่ยวกับผู้กระทำซึ่งแสดงถึงความชั่วร้ายของผู้กระทำอันแสดงออกมาถึงลักษณะและวิธีการที่รุนแรง 3) พิจารณาจากจุดมุ่งหมายของการกระทำความผิด คือ การทำร้ายเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการกระทำความผิดอย่างอื่นหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นอันเป็นการแสดงจุดมุ่งหมายของการประกอบอาชญากรรม อย่างไรก็ตาม การกำหนดเหตุจรรยาบรรณในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเมื่อพิจารณาถึงความชั่วร้ายของผู้กระทำ กฎหมายจำกัดเพียงเฉพาะสองกรณีเท่านั้น กรณีแรก คือ การทำร้ายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และกรณีที่สอง คือ การทำร้ายโดยทารุณหรือโดยกระทำทารุณโหดร้ายเท่านั้น

³⁵ กฎหมายอาญาภาคความผิด (น. 169-170). เล่มเดิม.

ซึ่งยังไม่ครอบคลุมอีกหลายกรณีที่มีลักษณะของการกระทำที่ร้ายแรงและมีความเป็นอันตราย ได้แก่ การใช้อาวุธ³⁶ หรือสารพิษหรือสารเคมีอันตราย หรือสารเสพติด หรือการใช้ไฟหรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายประการอื่น หรือการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ลักษณะการกระทำด้วยวิธีการดังกล่าว นอกจากจะส่งผลกระทบต่อความไม่ปลอดภัยในร่างกายมนุษย์แล้ว พฤติการณ์ของการกระทำนั้นยังสร้างความสะเทือนขวัญหวาดกลัวให้แก่ประชาชนทั่วไป อีกทั้ง ยังส่งผลเป็นการเพิ่มอันตรายอันนำไปสู่การกระทำความผิดที่หนักขึ้นได้หากเกิดผลถึงอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายเพราะบาดแผลที่เกิดขึ้นจากการทำร้าย ดังนั้น อาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า การกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นยังมีบางลักษณะของการกระทำที่ใช้วิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายอันบ่งบอกถึงจิตใจชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดและเป็นอันตรายต่อสังคมและแม่ผลที่ผู้ถูกระทำได้รับ อาจจะไม่ถึงขั้นเป็นอันตรายสาหัสก็ตาม ก็ควรจะลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้สัดส่วนกับพฤติการณ์ประกอบกรกระทำนั้น โดยในการกำหนดเหตุฉกรรจ์นั้นควรกำหนดให้ครอบคลุมถึงวิธีการการกระทำที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายโดยไม่ต้องตั้งรับรอผลที่จะเกิดขึ้นก่อน ซึ่งการกำหนด เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในปัจจุบันยังไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีจิตใจชั่วร้ายกว่าปกติธรรมดาในบางกรณีดังที่กล่าวไว้ข้างต้นได้ ดังนั้น หากมีการบัญญัติให้การกระทำด้วยวิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายดังกล่าวเป็นเหตุฉกรรจ์ของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นแล้ว ผู้กระทำที่ไดลงมือทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยใช้อาวุธ³⁷ หรือ

³⁶ ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้นิยามว่าความหมายของคำว่า “อาวุธ” ไว้โดยตรงว่าอะไรเป็นอาวุธบ้าง เพียงแต่ประมวลกฎหมายอาญา ได้นิยามขยายความหมายของคำว่า “อาวุธ” ไว้เท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นเรื่องปัญหาการตีความกฎหมายอาญาว่าอาวุธมีความหมายว่าอย่างไร คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2031/2554 ศาลฎีกาในคดีนี้วางข้อกฎหมายว่า “สเปรย์พริกไทย” ไม่ใช่ “อาวุธ” โดยสภาพทั้งไม่อาจใช้ประทุร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ สเปรย์พริกไทยจึงไม่เป็นอาวุธตามนัยของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1(5) จากวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาด้วยหลักกฎหมายอาญาเยอรมัน (น. 1). โดย สุรสิทธิ์ แสงวีโรจน์พัฒน์, 2558, กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์. ลิขสิทธิ์ 2558 โดยเจริญรัฐการพิมพ์.

³⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(5) “อาวุธ” หมายรวมถึง สิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ จาก ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง (พิมพ์ครั้งที่ 42) (น. 25-26), จาก ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2562, กรุงเทพฯ: วิญญูชน. ลิขสิทธิ์ 2562 โดยสำนักพิมพ์วิญญูชน.

สารพิษหรือสารเคมีอันตราย หรือสารเสพติด หรือด้วยการใช้ไฟ หรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายประการอื่น หรือการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด แต่ไม่บรรลุผลสำเร็จ คือ แม้ไม่เกิดผลเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจผู้อื่นก็ตาม ผู้กระทำก็ยังคงต้องรับผิดชอบพยายามทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ ไม่ใช่เพียงรับผิดชอบในฐานะพยายามทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดาเท่านั้น ฉะนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรกำหนดเหตุฉกรรจ์โดยคำนึงถึงการกระทำด้วยวิธีการที่ร้ายแรงและมีความเป็นอันตรายอันแสดงถึงจิตใจที่ชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดดังกล่าวเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296/1 อันมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษหนักขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และช่วยลดอันตราย ตลอดจนข่มขู่ยับยั้ง และป้องปรามมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง และรู้สึกเกรงกลัวต่อความผิดและโทษที่จะได้รับ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่ใช้วิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการกำหนดเหตุฉกรรจ์ที่คำนึงถึงวิธีการที่ร้ายแรง และเป็นอันตรายกว่า (Civil Law System) ได้แก่ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศอิตาลี กับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law System) ได้แก่ ประเทศอินเดียและประเทศมาเลเซีย ดังนี้

2.1 การกำหนดเหตุฉกรรจ์ที่คำนึงถึงวิธีการกระทำที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดาที่ต้องรับโทษหนักขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (The German Penal Code 1993) มีบทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นและฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ที่มีวิธีการร้ายแรงและเป็นอันตรายให้ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดา³⁸ กล่าวคือ การทำร้ายร่างกายผู้อื่นกฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับ และกำหนดให้การพยายามกระทำความผิดนั้นต้องรับโทษด้วยเช่นเดียวกัน³⁹ และหากเป็นการทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่ใช้วิธีการที่ร้ายแรง

³⁸ From German criminal law: Narcotics law, criminal law (pp. 149-151), by Gerold Harfs, 1998, Germany: Holger Harfst Verlag. Copyright 1998 by Holger Harfst Verlag.

³⁹ German Penal Code Section 223 Bodily harm “(1) Whoever physically assaults or damages the heat of another person incurs a penalty of imprisonment for a term not exceeding five years or a fine. (2) The attempt is punishable.”

และเป็นอันตราย⁴⁰ อันได้แก่ การใช้ หรือสารพิษอย่างอื่น หรือโดยการใช้อาวุธหรือเครื่องมือ ที่ก่อให้เกิดอันตราย หรือโดยลักษณะวิธีการซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต กฎหมาย กำหนดให้ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และการพยายามกระทำความผิดนั้น ต้องรับโทษด้วยเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่า การทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วยวิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา และถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันนำมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนด เหตุฉกรรจ์

ประเทศอิตาลี ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี (The Italian Penal Code 1978) มีบทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นและฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ที่มีวิธีการร้ายแรงและเป็นอันตรายให้ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดา⁴¹ กล่าวคือ การทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้เกิดความเจ็บป่วยทางร่างกายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสามปี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 582 และการทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่ใช้วิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายอันได้แก่ การใช้อาวุธ หรือวัตถุ ที่มีฤทธิ์เป็นกรด ไฟ หรือระเบิดควั่น แก๊สน้ำตา หรือเครื่องมืออื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือโดยการใช้อาวุธ ผู้นั้นต้องรับโทษหนักขึ้นหนึ่งในสามหรือครึ่งหนึ่งของความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 585 จะเห็นได้ว่า การทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วยวิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายประมวลกฎหมายอาญาอิตาลีได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา และถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลีนำมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดเหตุฉกรรจ์

⁴⁰ German Penal Code Section 224 Dangerous bodily harm “(1) Whoever causes bodily harm 1. by administering poison or other substances which are harmful to health, 2. using a weapon or other dangerous implement, 3. By means of a treacherous assault, 4. Acting jointly with another party to the offence or 5. Using methods which pose a danger to life incur penalty of imprisonment for a term of between six months and ten years, in less serious cases imprisonment for a term of between three months and five years. (2) The attempt is punishable.”

⁴¹ From The American series foreign of penal code, The Italian penal code 1978 (pp. 192-199), by Edward M. Wise, trans., 1978, London: Sweet: Maxwell. Copyright 1978 by Sweet: Maxwell

ประเทศอินเดีย ประมวลกฎหมายอาญาอินเดียมีบทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นและฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบด้วยเหตุฉกรรจ์ที่มีวิธีการร้ายแรงและเป็นอันตรายให้ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา กล่าวคือ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดากำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันรูปี หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴² และหากการทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่ใช้วิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตราย ได้แก่ การใช้เครื่องมือสำหรับยิง แขนง หรือฟัน หรืออาวุธอื่นใดซึ่งใช้อย่างอาวุธในการกระทำความผิด ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต หรือด้วยการใช้ไฟ หรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือด้วยวิธีใช้สัตว์ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ⁴³ หรือหากการทำร้ายร่างกายผู้อื่นได้กระทำโดยใช้เครื่องมือใด ๆ เป็นอาวุธซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรือด้วยการใช้ไฟ หรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือโดยการใช้สารพิษ ๆ หรือใช้วัตถุระเบิด หรือด้วยวิธีการนำสารใด ๆ เข้าสู่ร่างกายมนุษย์โดยการสูดดม กลืน หรือทางเลือด หรือด้วยวิธีใช้สัตว์ ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกไม่เกินสิบปีและปรับ⁴⁴ จะเห็นได้ว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วยวิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายประมวลกฎหมายอาญาของอินเดียได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา และถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ประมวลกฎหมายอาญาอินเดียนำมาเป็นเรื่องใหม่ในการกำหนดเหตุฉกรรจ์

⁴² Indian Penal Code Section 323 “Punishment for voluntarily causing hurt. Whoever, except in the case provided for by section 334, voluntarily causes hurt, shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to one year, or with fine which may extend to one thousand rupees, or with both.”

⁴³ Indian Penal Code Section 323 “Whoever, except in the case provided for by section 334, voluntarily causes hurt by means of any instrument for shooting, stabbing or cutting, or any instrument which, used as a weapon of offence, is likely to cause death, or by means of fire or any heated substance, or by means of any poison or any corrosive substance, or by means of any explosive substance or by means of any substance which it is deleterious to the human body to inhale, to swallow, or to receive into the blood, or by means of any animal, shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to three years, or with fine, or with both.”

⁴⁴ Indian Penal Code Section 326 “Whoever, except in the case provided for by section 335, voluntarily causes grievous hurt by means of any instrument for shooting, stabbing or cutting, or any instrument which, used as a weapon of offence, is likely to cause death, or by means of fire or any heated substance, or by means of any poison or any corrosive substance, or by means of any explosive substance, or by means of any substance which it is deleterious to the human body to inhale, to swallow, or to receive into the blood, or by means of any animal, shall be punished with 1[imprisonment for life], or with imprisonment of either description for a term which may extend to ten years, and shall also be liable to fine.”

ประเทศมาเลเซีย ประมวลกฎหมายอาญามาเลเซียมีบทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นและฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบด้วยเหตุจรรยาที่มีวิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายให้ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่า ทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา กล่าวคือความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดากำหนดให้ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าร้อยดอลลาร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁵ และหากการทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่ใช้วิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตราย ได้แก่ การใช้เครื่องมือสำหรับยิง แขนง หรือฟัน หรืออาวุธอื่นใดซึ่งใช้อย่างอาวุธในการกระทำความผิด ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต หรือการใช้ไฟหรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือใช้สัตว์⁴⁶ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับหรือเขียน หรือลงโทษทั้งสองอย่าง จึงเป็นระวางโทษที่หนักกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา หรือหากการทำร้ายร่างกายผู้อื่นได้กระทำโดยการใช้อาวุธ หรือทำให้มีมันง ทำให้มีมันเมาหรือใช้ยาที่เป็นอันตรายหรือสิ่งอื่นใดอันคล้ายคลึงกันด้วยเจตนาที่จะทำให้บาดเจ็บต่อผู้อื่น หรือโดยรู้ว่าเหตุนี้ทำให้เกิดบาดเจ็บ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี⁴⁷ จะเห็นได้ว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วยวิธีการร้ายแรงและเป็นอันตรายประมวลกฎหมายอาญาของมาเลเซียได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา และถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ประมวลกฎหมายอาญามาเลเซียนำมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดเป็นเหตุจรรยา

⁴⁵ Malaysia Penal Code Section 323 “Whoever, except in the case provided for by section 334, voluntarily causes hurt, shall be punished with imprisonment for a term which may extend to one year or with fine which may extend to two thousand ringgit or with both.”

⁴⁶ Malaysia Penal Code Section 324 “Whoever, except in the case provided for by section 334, voluntarily causes hurt by means of any instrument for shooting, stabbing or cutting, or any instrument which, used as a weapon of offence, is likely to cause death, or any scheduled weapon as specified under the Corrosive and Explosive Substances and Offensive Weapons Act 1985, or by means of fire or any heated substance, or by means of any poison or any corrosive substance, or by means of any explosive substance, or by means of any substance which it is deleterious to the human body to inhale, to swallow, or to receive into the blood, or by means of any animal, shall be punished with imprisonment for a term which may extend to ten years or with fine or with whipping or with any two of such punishments.”

⁴⁷ Malaysia Penal Code Section 328 “Whoever administers to, or causes to be taken by any person, any poison or any stupefying, intoxicating, or unwholesome drug or other thing, with intent to cause hurt to such person, or with intent to commit or to facilitate the commission of an offence, or knowing it to be likely that he will thereby cause hurt, shall be punished with imprisonment for a term which may extend to ten years, and shall also be liable to fine.”

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่ใช้วิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ

กฎหมายอาญาของไทยได้กำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่อาศัยปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของการกระทำที่แสดงความชั่วร้ายของผู้กระทำความผิดได้แก่การทำร้ายผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และการทำร้ายผู้อื่นโดยทรมานหรือกระทำทารุณโหดร้ายมากำหนดเป็นเงื่อนไขในการลงโทษผู้กระทำให้นหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดา ซึ่งกำเนิดขึ้นตั้งแต่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรก คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 บัญญัติ ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย “โดยพยายามด้วยความพยายามทำร้าย”⁴⁸ ซึ่งตรงกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น “โดยไตร่ตรองไว้ก่อน” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296 ประกอบมาตรา 289(4) ปัจจุบัน และความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย “ด้วยกระทำทรมานหรือการแสดงความดุร้ายทำแก่ผู้ถูก ทำร้ายให้ได้ความลำบากอย่างสาหัสก็ดี”⁴⁹ ซึ่งตรงกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น “โดยทรมานหรือกระทำทารุณโหดร้าย” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296 ประกอบมาตรา 289(5) ปัจจุบัน แต่กฎหมายอาญาของไทยไม่เคยมีบทบัญญัติให้การทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยการใช้อาวุธ⁵⁰ หรือสารพิษ⁵¹ หรือสารเคมีอันตราย หรือสารเสพติด⁵² หรือด้วยการใช้ไฟ⁵³ หรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือ

⁴⁸ กฎหมายลักษณะอาญาร.ศ. 127 มาตรา 255 ประกอบมาตรา 250 (3).

⁴⁹ กฎหมายลักษณะอาญาร.ศ. 127 มาตรา 255 ประกอบมาตรา 250 (4).

⁵⁰ ฎีกาที่ 6494/2552 ใช้ปืนยิงที่ขา เป็นเพียงเจตนาทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 เท่านั้น. โปรตดู ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง (น. 523). เล่มเดิม. และฎีกาที่ 149/2520 บาดแผลถูกฟันด้วยมีดดาบ 2 แผล กว้าง 1 เซนติเมตร ยาว 2 เซนติเมตร ลึกหนึ่งถลอก ไม่เป็นอันตรายแก่กาย. จาก คณิต ณ นคร ข. เล่มเดิม. น. 163. และฎีกาที่ 321/2491 เอาปืนลูกซองสั้นยิงเขาในระยะห่างเพียงหนึ่งวา ถูกเขา 23 ลูก แต่รักษาเพียง 3 วันก็หาย ตัดสินว่าผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 254. จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 6) (น. 374). โดย หยุต แสงอุทัย, 2548, กรุงเทพฯ: วิญญูชน. ลิขสิทธิ์ 2548 โดยสำนักพิมพ์วิญญูชน.

⁵¹ ฎีกาที่ 1113/2542 ผลมยาพิษปนกับของบริโภค ทำให้เจ็บป่วย เป็นการทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295. จาก ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง (น. 251). เล่มเดิม.

⁵² ฎีกาที่ 3269/2531 ใช้ยาอดประสาทอย่างแรงใส่ในกาแฟให้ดื่ม ทำให้สิ้นสติไปแทบจะทันทีถึง 12 ชั่วโมง ถือว่าเป็นอันตรายแก่จิตใจตามมาตรา 295. จาก ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง (น. 522). เล่มเดิม.

⁵³ ฎีกาที่ 1752/2540 ใช้มีดปลายแหลมยาว 10 นิ้ว เผลอไฟแล้วนาบบริเวณแก้ม แขน ไหล่ หลังและโคนขา แม้จะไม่ปรากฏว่ามีดที่เผาไฟนั้นเผาไฟมานานเท่าใด และมีความร้อนเพียงใด แต่จากลักษณะของบาดแผลที่โจทก์ได้รับ ทำให้เกิดไหม้พองผิวหนังหลุด รักษา 10 วันหาย ถือว่าเป็นอันตรายแก่กายตามมาตรา 295. จาก ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง (น. 251). เล่มเดิม.

วัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายประการอื่น⁵⁴ หรือด้วยวิธีใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด⁵⁵ ถ้าไม่เข้าลักษณะของการกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อนหรือมีพฤติการณ์กระทำความผิดโดยทรมานหรือกระทำทารุณโหดร้ายแล้วผู้กระทำความผิดเพียงฐาน ทำร้ายร่างกายผู้อื่นอันเป็นเป็นบัญญัติพื้นฐานตามมาตรา 295 หรือฐานพยายามทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 295 ประกอบมาตรา 80 เท่านั้น ซึ่งประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศอิตาลี ประเทศอินเดียและประเทศมาเลเซียกำหนดให้การทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่กระทำด้วยวิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายดังกล่าวให้เป็นเหตุฉกรรจ์เป็นการเฉพาะ จึงมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา

5.3 เหตุผลความจำเป็นและความเหมาะสมในการกำหนดเหตุฉกรรจ์เกี่ยวกับการกระทำที่ใช้วิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดาให้ต้องระวางโทษหนักขึ้น

การบัญญัติกฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอนและอำนาจรัฐต้องมิกฎหมายคุ้มครองให้เกิดความมั่นคงในผลที่ไม่พึงปรารถนาหรือผลที่ไม่เป็นธรรม เมื่อพิจารณาขอบเขตและปัจจัยในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นพบว่า ยังมีข้อจำกัดที่ยังไม่ครอบคลุมถึงการกระทำด้วยวิธีการที่ร้ายแรงอีกหลายประการที่มีความเป็นอันตราย อันได้แก่ การทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วยการใช้อาวุธ หรือสารพิษ หรือสารเคมีอันตราย หรือสารเสพติด หรือการใช้ไฟ หรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือเครื่องมือที่ก่อให้เกิดอันตรายประการอื่น หรือการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดซึ่งเมื่อนำมาใช้ในการทำร้ายร่างกายผู้อื่นแล้ว นอกจากจะเป็นการทำอันตรายต่อความไม่ปลอดภัยในร่างกายมนุษย์ผู้อื่นและบ่งบอกถึงจิตใจอันชั่วร้ายของผู้กระทำ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มอันตรายอันนำไปสู่การกระทำความผิดที่หนักขึ้นได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรบัญญัติให้ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยใช้วิธีการที่ร้ายแรงและเป็นอันตรายดังกล่าวเป็นเหตุฉกรรจ์ เพราะลักษณะพฤติการณ์ของการกระทำความผิดดังกล่าวกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของคนในสังคม และยังแสดงถึงจิตใจอันชั่วร้ายกว่าปกติของผู้กระทำความผิดนั้น ดังนั้น หากมีการบัญญัติพฤติการณ์ดังกล่าวไว้เป็นเหตุฉกรรจ์ ย่อมทำให้การบัญญัติกฎหมายมีบรรทัดฐานที่แน่นอนและชัดเจนย่อมเป็นแนวทางในการกำหนดโทษของศาลได้อย่างมีความยุติธรรม เป็นไปตามหลักสัดส่วนของโทษกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในร่างกายมนุษย์ จึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือคุ้มครองให้เกิดความมั่นคงจากผลที่ไม่

⁵⁴ ฎีกาที่ 510/2478 ต่อลวดจากสายไฟฟ้ามาที่ท่อเปิดรับน้ำประปาให้คนที่มาเปิดรับน้ำถูกกระแสไฟฟ้าดูดเป็นการทำร้ายร้ายตามมาตรา 295. จาก กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 (พิมพ์ครั้งที่ 3) (น. 2182), โดย จิตติ ดิงคภักดิ์, 2532, กรุงเทพฯ: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. ลิขสิทธิ์ 2532 โดยสำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

⁵⁵ แหล่งเดิม.

'เป็นธรรมอันเป็นการกระทำที่สันละเทือนต่อการอยู่ร่วมกันของเพื่อนมนุษย์ในสังคม ตลอดจนเพื่อชมชูยับยั้งไม่ให้มีการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

แนวคิดในการกำหนดความรับผิดเกี่ยวกับเหตุจรรยาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296 ยังคงนำเหตุจรรยาในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 289 มาบังคับใช้ ซึ่งการกำหนด ได้แก่ การใช้อาวุธ หรือสารพิษหรือสารเคมีอันตราย หรือสารเสพติด หรือการใช้ไฟหรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายประการอื่น หรือการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด จึงทำให้การกำหนดเหตุจรรยาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในปัจจุบันยังไม่สามารถลโทษผู้กระทำความผิดที่มีจิตใจชั่วร้ายดังกล่าวให้ต้องรับโทษหนักขึ้นได้ โดยผู้กระทำความผิดนั้นคงรับผิดเพียงฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดาตามมาตรา 295 อันเป็นความผิดพื้นฐานเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่า จากการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดและเหตุผลในการกำหนดเหตุจรรยาตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้ร่างกฎหมายได้กำหนดระดับความร้ายแรงของการกระทำความผิดในแต่ละฐานความผิดไว้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้ร่างกฎหมายอาญาได้ให้ความสำคัญในความหนักเบาและความเหมาะสมของโทษอันเป็นแนวคิดของหลักกฎหมายอาญาในการกำหนดโทษต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของอาชญากรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาในภาค 2 ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวดที่ 1 ความผิดต่อร่างกาย โดยบัญญัติเหตุจรรยาเพิ่มเติมในมาตรา 296/1 ความว่า “ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น ถ้าความผิดนั้นได้กระทำโดยใช้อาวุธ หรือสารพิษหรือสารเคมีอันตราย หรือสารเสพติด หรือการใช้ไฟหรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายประการอื่น หรือการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับ ไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 296/1 วรรคสอง ความว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 296 ได้กระทำโดยใช้อาวุธ หรือสารพิษหรือสารเคมีอันตราย หรือสารเสพติด หรือการใช้ไฟหรือวัตถุที่ทำให้เกิดความร้อน หรือวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายประการอื่น หรือการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ต้องรับโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ หนึ่งในสาม” ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในร่างกายนมนุษย์จากการทำอันตรายหรือการก่ออันตรายนั้น ตลอดจนลดอันตรายต่อสังคม จึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือคุ้มครองให้เกิดความมั่นคงจากผลที่ไม่พึงปรารถนาและผลที่ไม่เป็นธรรมจากวิธีการกระทำที่รุนแรงและเป็นอันตรายอันเป็นการกระทำที่สันละเทือนต่อการอยู่ร่วมกันของเพื่อนมนุษย์ในสังคม อีกทั้งเพื่อจัดการปัญหาให้ทันทั่วทั้งกับสถานการณ์ในปัจจุบันในอันที่จะช่วยชมชูยับยั้ง และป้องปรามไม่ให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างและรู้สึกเกรงกลัวต่อความผิดและโทษที่จะได้รับ

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2521). *เรื่องกฎหมายตราสามดวง*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2546). *ถาม-ตอบ ประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จีรรัชการ.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2562). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณพล จันทร์หอม. (2553). *กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทร์ ศก 127*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณิต ณ นคร. (2553). *พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2559). *กฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณิต ณ นคร. (2560). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2532). *กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2562). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 42). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2559). *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ประเสริฐ ณ นคร. (2521). *มั่งรายศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ประสานมิตร.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 25 ฉบับพิเศษ วันที่ 1 มิถุนายน รัตนโกสินทร์ ศก 127.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ลัญชัย ลัจจวานิช. (2514). *คำอธิบายกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย*. กรุงเทพฯ:
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2546). *บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สุรสิทธิ์ แสงวีโรจน์พัฒน์. (2558). *วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาด้วยหลักกฎหมายอาญาเยอรมัน*. กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2542). *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- หยุด แสงอุทัย. (2548). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2556). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2562). นิตินิติวิธีในการตีความกฎหมายอาญาของประเทศไทย. *วารสาร สุทธิปริทัศน์*, 33(107), 251.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2563). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- Bentham, Jeremy. (1907). *An introduction to the principle of moral and legislation*. Oxford: Clarendon Press.
- Black, Henry Campbell. (1990). *Black's law dictionary* (6th ed.). ST. Paul Minn: West.
- Harfst, Gerold. (1998). *German criminal law: Narcotics law, criminal law*. Germany: Holger Harfst Verlag.
- Omoregie, Jesse. (2015). *Freewill: The degree of freedom within*. Publisher: AuthorHouseUk.
- Wise, Edward M., trans. (1978). *The American series foreign of penal code, The Italian penal code 1978*. London: Sweet: Maxwell.